

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาและสร้างตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างตัวแบบที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงปริมาณและหาอำนาจในการทำนายประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย 3) เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยซึ่งได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพทั่วไปของการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในตอนนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 1) การเก็บข้อมูลภาคสนามจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 แห่ง 2) การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลทั้ง 2 ส่วน มาวิเคราะห์ ได้ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างตัวแบบเชิงสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับข้อมูลเชิงปริมาณ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ได้พัฒนาขึ้นตามตัวแปรต่างๆ ในตัวแบบฯ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป จากนั้นได้มีการปรับตัวแบบฯตามข้อมูลที่วิเคราะห์ได้และขั้นตอนที่ 4 การให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

เชิงนโยบายของผู้เชี่ยวชาญและตัวแทนผู้รับบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 แห่ง โดยการเก็บข้อมูลภาคสนามร่วมกับการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ความสำเร็จการจัดระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถวัดได้จากตัวแปร 5 ปัจจัย ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำองค์กร ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 9 ตัวแปร ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์, การสร้างแรงบันดาลใจ, การกระตุ้นการใช้ปัญญา, การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล, ความคิดความเข้าใจในระดับสูงของผู้บริหาร, การนำทรัพยากรมากำหนดกลยุทธ์, การมีความคิดเชิงปฏิวัติเพื่อการเปลี่ยนแปลง, การกำหนดวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ และการจัดการภายใต้เงื่อนไขการให้รางวัล

1.2 ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัวแปร ได้แก่ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ, ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน, ด้านความก้าวหน้าในงาน, ด้านการยอมรับนับถือ, ด้านความมั่นคงในการทำงานและด้านบรรยากาศการทำงาน

1.3 ปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กร ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัวแปร ได้แก่ ด้านความสามารถในการจัดการทรัพยากรอย่างมียุทธศาสตร์และการจัดโครงสร้างองค์กร

1.4 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมขององค์กร ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัวแปร ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน, การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ, การมีส่วนร่วม

ร่วมในการปฏิบัติ, การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการใช้และได้รับประโยชน์

1.5 ปัจจัยด้านประสิทธิผลองค์การ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้

3 ตัวแปร ได้แก่ ด้านการพัฒนาองค์การที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม, ด้านการจัดกระบวนการบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม และการบรรลุเป้าหมายองค์การ

2. ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการวิเคราะห์ตัวแบบฯ กับข้อมูลเชิงปริมาณนั้น มีเส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัย ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำองค์การ เป็นสาเหตุที่มีอิทธิพลส่งผลต่อปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน ปัจจัยด้านสมรรถนะองค์การ และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมองค์การ

2.2 ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน เป็นสาเหตุที่มีอิทธิพลส่งผลต่อปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมองค์การ และปัจจัยด้านประสิทธิผลองค์การ

2.3 ปัจจัยด้านสมรรถนะองค์การ เป็นสาเหตุที่มีอิทธิพลส่งผลต่อปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมองค์การ และปัจจัยด้านประสิทธิผลองค์การ

2.4 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมองค์การ เป็นสาเหตุที่มีอิทธิพลส่งผลต่อปัจจัยด้านประสิทธิผลองค์การ

โดยพบว่าปัจจัยที่เป็นตัวแปรแฝงภายนอกมี 1 ตัวแปร และปัจจัยที่เป็นตัวแปรแฝงภายในมี 4 ตัวแปร

3. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับข้อมูลเชิงปริมาณ จากการวิเคราะห์ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบฯ กับข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ต้องมีการปรับตัวแบบโดยพิจารณาเพิ่มเส้นอิทธิพล จำนวน 108 เส้น จนได้ตัวแบบฯ ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยมีค่าพบว่า ค่าดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) มีค่าเท่ากับ 186.080 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 159 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (p) เท่ากับ 0.069 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.998 ดัชนีวัดความกลมกลืนของคัตเตอร์-ลิวอิส (TLI) มีค่าเท่ากับ 0.996 ค่าดัชนีรากกำลังสองของค่า

ความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.018 ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานและสหสัมพันธ์ของค่าประมาณพารามิเตอร์ (SRMR) มีค่าเท่ากับ 0.019 และ ค่าดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) ทหารด้วยองศาอิสระ(df) มีค่าเท่ากับ 1.170 ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำองค์การ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านสมรรถนะองค์การ ในขณะที่ปัจจัยด้านภาวะผู้นำองค์การมีอิทธิพลรวมสูงที่สุด

4. การให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผู้วิจัยได้จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก รายบุคคลดังนี้ ด้านภาวะผู้นำองค์การ พบว่า ภาวะผู้นำองค์การ จะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงควรมีการประเมินภาวะผู้นำอย่างเป็นรูปธรรม ด้านสมรรถนะองค์การ ควรมีการจัดทำแผน การดำเนินงานตามแผน และมีระบบติดตามเพื่อการบรรลุวิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์ การจัดสรรทรัพยากรที่คุ้มค่าและเสมอภาค ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ควรกำหนดให้การพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่มีผลต่อคะแนนการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (LPA) เพื่อสร้างแรงจูงใจสามารถพัฒนางานอย่างเป็นระบบ และเกิดความยั่งยืน ด้านการมีส่วนร่วมองค์การ ควรส่งเสริมให้บุคลากรและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากร มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินการตามแผน การประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รวมถึงได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำประชาพิจารณ์ด้วย ด้านประสิทธิภาพองค์การ มีแผนการจัดการความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและนำผลการจัดการความรู้ไปใช้ในการดำเนินงาน ด้านตัวแบบของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพองค์การ มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ประโยชน์ หากนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องจะส่งผลให้การพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมบรรลุประสิทธิภาพได้ตามที่กำหนดไว้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม นำมาอภิปรายโดยสังเคราะห์ร่วมกับความคิดเห็นของนักวิชาการด้านการปกครอง นักการสาธารณสุข และผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อชี้ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงความเป็นมาของสภาพปัญหาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อันจะนำความรู้สู่การพัฒนาองค์ความรู้เกิดการพัฒนากระบวนการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป ดังนี้

1. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำองค์การ จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำองค์การมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพองค์การโดยผ่านปัจจัยด้านสมรรถนะองค์การที่มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมสูงสุด แสดงว่า การจัดการระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีภาวะผู้นำองค์การสูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Grady, Wayson and Zirkel (1989) ที่ได้อธิบายว่าภาวะผู้นำสูงจะส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูง นั่นคือตัวแปรภาวะผู้นำองค์การส่งผลโดยรวมต่อประสิทธิภาพของการจัดระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมเนื่องจาก การที่ผู้นำองค์การ มีภาวะผู้นำองค์การสูงจะส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การบริหารจัดการระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพตามมาด้วย แต่จากผลการศึกษายังพบว่าภาวะผู้นำองค์การจะเป็นรูปแบบผสมผสานคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ซึ่งประกอบด้วย การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นการใช้ปัญญา การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความคิดความเข้าใจในระดับสูงของผู้บริหาร การนำทรัพยากรมากำหนดกลยุทธ์ การมีความคิดเชิงปฏิวัติเพื่อการเปลี่ยนแปลง การกำหนดวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ และการจัดการภายใต้เงื่อนไขการให้รางวัล และส่งผ่านปัจจัยด้านสมรรถนะองค์การ ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถในการจัดการทรัพยากรอย่างมียุทธศาสตร์ และการจัดโครงสร้างองค์การ ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลต่อการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้มากซึ่งสอดคล้องกับ Hewitt Associates (2003) ที่อธิบายว่า ภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อสมรรถนะองค์การ สามารถทำให้องค์การมีการจัดการเชิงกลยุทธ์ทำให้บรรลุเป้าประสงค์องค์การได้ ภาวะผู้นำองค์การส่งผ่านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วยลักษณะงานที่ปฏิบัติ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความก้าวหน้าในงาน การยอมรับนับถือ ความมั่นคงในงาน และ บรรยากาศการทำงาน ดังนั้น ภาวะผู้นำองค์การจะมีอิทธิพลต่อการบริหารงาน ทำให้องค์การมีการกำหนด

วิสัยทัศน์ เป้าหมายที่สำคัญของการบรรลุวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ มีระบบการสื่อสาร และระบบติดตามในระดับบุคคลระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา มีการจัดอัตรา กำลังคนให้สอดคล้องเหมาะสมกับโครงสร้างองค์การ และคำนึงถึงการบรรลุประสิทธิภาพ และประสิทธิผลขององค์การ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บุญแสง ชีระภากร (2552) ที่ศึกษาภาวะผู้นำและการบริหารงานของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่บริหารไปในทางที่พึง ประสงค์ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความซื่อสัตย์ เป็นธรรม โปร่งใสตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ยึดประชาชน เป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ซึ่งจะต้องมีการดำเนินการ ในหลายประเด็นทั้งการให้ความรู้ในหลักการบริหารงานท้องถิ่น หลักการบริหาร งบประมาณ พัฒนาการศึกษาของประชาชนให้เท่าเทียมกันและสามารถตอบสนององการ ทำงานของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้ พัฒนาผู้บริหารองค์การปกครองส่วน ท้องถิ่นให้มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล และสอดคล้องกับการศึกษาของกระทรวงการคลัง (2557) ที่ได้สำรวจความพึงพอใจของบุคลากรต่อการพัฒนาองค์การของหน่วยงานด้านทุนมนุษย์ พบว่า ประเด็นบุคลากรได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะตามความเหมาะสมโดยพิจารณา จากความต้องการและผลการปฏิบัติราชการและการพัฒนาความรู้ ทักษะที่ช่วยให้ บุคลากรมีความชำนาญสามารถปฏิบัติงานได้ดีขึ้น ร้อยละ 7.1 ประเด็นส่วนราชการมีการ ให้รางวัลหรือยกย่องชมเชยบุคลากรที่ทุ่มเทให้องค์การอย่างเหมาะสม ร้อยละ 6.7 ส่วนประเด็นบุคลากรสามารถขอคำปรึกษาจากผู้บังคับบัญชา/หัวหน้างานได้ตลอดเวลา รวมทั้งได้รับการสนับสนุนเพื่อให้การทำงานประสบความสำเร็จ ร้อยละ 7.2 และ สอดคล้องกับการศึกษาของปรเมษฐ์ โมลี (2552) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การวิเคราะห์รูปแบบ ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ที่ประสบผลสำเร็จ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบ ผลสำเร็จคือ ผู้บริหารโรงเรียนควรต้องมีพฤติกรรมที่เน้นการปฏิบัติงานโดยเปิดโอกาส ให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงานทั้งในด้านการวางแผน การกำหนด แนวทางการดำเนินงาน การตรวจสอบการบรรลุเป้าหมายของงาน การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานและการประเมินผลสำเร็จของงาน

2. ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้าน แรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์การและมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการมี

ส่วนร่วมองค์การ ส่งผลต่อประสิทธิภาพองค์การ แสดงว่าในการจัดระบบบริการอนามัย สิ่งแวดล้อมผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญในการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งประกอบด้วย ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านความก้าวหน้าในงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความมั่นคงในการทำงาน และด้านบรรยากาศการทำงาน เปิดโอกาสให้บุคลากรได้ใช้ความริเริ่มสร้างสรรค์ การได้รับการพัฒนาศักยภาพอยู่เสมอ สร้างความรู้สึกภาคภูมิใจในตำแหน่งและงานที่ทำ มีการมอบรางวัล หรือคำชื่นชมเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ลัดดา พัชรวินาส (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง บรรยากาศองค์การที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงาน และประสิทธิภาพในการทำงาน กรณีศึกษา : พนักงานชั่วคราว บริษัท ทรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุมีความสัมพันธ์กันกับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน สำหรับบรรยากาศในองค์การมีผลต่อความผูกพันในองค์การมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงาน ต้องการประสบความสำเร็จในระดับปานกลาง ส่วนบรรยากาศองค์การมีผลต่อการรับรู้และชื่นชมผลงานก็มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงานด้านการต้องการมีอำนาจในระดับปานกลางที่อาจส่งผลให้เกิดแรงจูงใจหรือมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานและอาจสามารถที่จะโน้มน้าวให้ผู้อื่นมีความคิดเห็นคล้ายตามที่ต้องการได้ บรรยากาศในองค์การในมิติ การรับรู้และชื่นชมผลงานมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงานด้านความต้องการ การยอมรับในระดับปานกลาง และบรรยากาศในองค์การด้านความผูกพันในองค์การก็มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงาน ด้านความต้องการการยอมรับในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับการศึกษาของ เดชา เดชะวัฒน์ไพศาล (2552 : บทคัดย่อ) ศึกษาการรับรู้คุณลักษณะของเจนเนอเรชันวายและแรงจูงใจในการทำงาน เป็นการสำรวจและเปรียบเทียบการรับรู้คุณลักษณะของเจนเนอเรชันวายและแรงจูงใจในการทำงานจากมุมมองของระหว่างเจนเนอเรชันต่างๆ ที่กำลังทำงานร่วมกันในองค์การปัจจุบัน (Working Generations) พบว่ามีปัจจัยหลายด้านที่เป็นองค์ประกอบของแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน คือ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง ด้านการได้รับความยอมรับนับถือ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านนโยบายและการบริหารและด้านฐานะและความมั่นคงของอาชีพ

3. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมองค์การ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมองค์การได้รับอิทธิพลส่งผ่านจากภาวะ

ผู้นำองค์กร แรงจูงใจในการทำงาน และสมรรถนะขององค์กรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์กร ซึ่งประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการใช้และได้รับประโยชน์ แสดงว่าการมีส่วนร่วมขององค์กรในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นปัจจัยที่มีความจำเป็นในการพัฒนาการจัดการระบบอนามัยสิ่งแวดล้อม เพราะเป็นผู้ขับเคลื่อนให้เกิดความร่วมมือภายในองค์กรและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับปฏิบัติและระดับนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กรรณิกา ทิพย์จันทร์ (2548) ได้กำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมของ พนักงานในระบบจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 1401 โดยแบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับ 1 ร่วมคิดหรือตัดสินใจ ระดับ 2 ระดับปฏิบัติการ ระดับ 3 ร่วมคิดตามประเมินผล ระดับ 4 ร่วมรับผลประโยชน์ เช่นเดียวกันกับการศึกษา การมีส่วนร่วมของข้าราชการในหน่วยงานของรัฐในการพัฒนาจังหวัด สอดคล้องกับการศึกษาของ สันติศักดิ์ กองสุทธิใจ (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาเมืองนำอยู่โดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม : เทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการพัฒนาเมืองนำอยู่โดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับดีมาก การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการพัฒนาเมืองนำอยู่ในด้านการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ระดับมาก และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่มีความเห็นแตกต่างจากการศึกษาของ กานตพันธ์ พิศาลสุขสกุล (2551) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำเสียของ ข้าราชการในเทศบาลนครของประเทศไทย พบว่า ข้าราชการเทศบาลนครสังกัดสำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และสำนักช่างระดับ 1-7 เฉลี่ยร้อยละ 46 เห็นว่านโยบายการจัดการน้ำเสียส่งเสริมนโยบายการส่งเสริมรายได้ชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ข้าราชการโดยส่วนใหญ่มีแรงจูงใจที่จะปฏิบัติตามนโยบายการจัดการน้ำเสียในการดำเนินงาน ในหน้าที่ประจำวันแต่จากการวิเคราะห์รูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างความสอดคล้องของสองนโยบายซึ่งเป็นตัวบ่งชี้แรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำเสีย พบว่า มีทิศทางตรงกันข้ามกับที่กำหนดไว้ในสมมติฐานที่ระดับค่าแกมมา -0.158 ซึ่งแสดงให้เห็น

ว่าผู้ปฏิบัติหรือข้าราชการมีแนวโน้มที่จะลดแรงจูงใจในการปฏิบัติลงเมื่อมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำเสียในระดับที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมเกิดจากปัจจัยที่เป็นตัวแปรทำนาย จำนวน 4 ตัว คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำองค์การ ปัจจัยด้านปัจจัยด้านสมรรถนะองค์การ แรงจูงใจในการทำงาน และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมองค์การ ซึ่งหากมีการสนับสนุนส่งเสริมปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ให้เกิดขึ้นในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเหมาะสมมากขึ้นก็จะทำให้การพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยให้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพิจารณาเป็นรายปัจจัยดังนี้

1. การพัฒนาภาวะผู้นำองค์การในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านภาวะผู้นำองค์การเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมสูงสุด ซึ่งภาวะผู้นำองค์การเป็นรูปแบบผสมผสาน 3 รูปแบบ คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมได้ ในสภาพความเป็นจริงการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องทำงานร่วมกันระหว่างฝ่ายการเมืองกับฝ่ายพนักงานประจำ ในขณะเดียวกันก็ต้องประสานงานกับประชาชนในพื้นที่ด้วย จึงจะนำองค์การไปสู่ความสำเร็จได้ ดังนั้นผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำทั้ง 3 รูปแบบ โดยเฉพาะรูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

2. การพัฒนาสมรรถนะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งภาวะผู้นำองค์การมีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมสูงสุดต่อปัจจัยด้านสมรรถนะองค์การ ทั้งการจัดการทรัพยากรอย่างมียุทธศาสตร์และการจัดโครงสร้างองค์การที่เหมาะสม ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีคุณลักษณะที่ทำให้้องค์การเกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน สามารถแสดงบทบาทและสร้างผลงานให้บรรลุประสิทธิภาพขององค์การได้ จึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะองค์การโดยถือว่าการ

พัฒนาสมรรถนะองค์การเป็นเป้าหมายหนึ่งของการบริหารจัดการองค์การที่จะสามารถช่วยให้การพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงขึ้น สร้างคุณค่าแก่ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนั้นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการจัดทำแผนการพัฒนาสมรรถนะองค์การ โดยกำหนดแผนงาน/โครงการให้สอดคล้องกับบริบทขององค์กร

3. แรงจูงใจในการทำงาน ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การและมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการมีส่วนร่วมขององค์การส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การ แสดงว่าในการจัดระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญในการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ควรส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการกำหนดหรือสร้างแนวทางปฏิบัติด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมให้มีความชัดเจนตามอำนาจหน้าที่และภารกิจในการจัดบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ควรสนับสนุนให้มีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารด้านการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม บุคลากรควรได้รับโอกาสในการพัฒนาความก้าวหน้าในหน้าที่ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงานและการจัดเวทีในการให้การชื่นชมและยกย่องที่บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่บรรลุเป้าหมายที่กำหนด รวมถึงควรสนับสนุนให้เกิดบรรยากาศความร่วมมือและสัมพันธภาพที่ดีในการบูรณาการจัดบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมทั้งภายในองค์กรและระหว่างหน่วยงานที่ทำงานร่วมกันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. การมีส่วนร่วมขององค์การ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมขององค์การได้รับอิทธิพลส่งผ่านจากภาวะผู้นำขององค์การ แรงจูงใจในการทำงาน และสมรรถนะองค์การที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การ ดังนั้นควรส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผน การกำหนดแนวทางปฏิบัติร่วมกัน การกำกับติดตามและประเมินผล การได้ร่วมรับความยกย่องชื่นชมจากผลงานสำเร็จของงาน รวมทั้งควรส่งเสริมให้บุคลากรสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมจากภาคีเครือข่ายหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาคประชาชน ภาคราชการ หรือสถาบันการศึกษาที่มีความร่วมมือในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจมีปัจจัยอื่นอีกหลายปัจจัยที่ผู้วิจัยไม่ได้นำมาศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ การสื่อสารในองค์กร การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ การบังคับการใช้กฎหมาย เป็นต้น

2. ในการศึกษาครั้งนี้ขอบเขตการศึกษาเฉพาะภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรศึกษามิติการมีส่วนร่วมของชุมชนร่วมด้วยเพื่อให้ครอบคลุมและนำไปสู่การวิจัยที่ดีต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี